

המגיד ממזריטש והרופא שחזר בתשובה

מעשה הנורא מאדונינו האלקי רשכב"ה [רבן של כל בני הגולה] הרב הגדול ממעזריטש [1] איד המשיך אליו הדאקטער גורדע [2] עד שנעשה צדיק גדול זכותם יגן עלינו אמן:

איש אחד משועי ואציליו וילנא הבירא עבר דרך ממעזריטש לעסקו, וכאשר שמע מכל העם מפליאים לו מאד גדולת הרב המגיד נתיישב בדעתו לילך ולתהות על קנקנו ועל כי היה האיש ההוא מופלג גדול בלימוד וירא שמים. אך לא נטה אחרי החסידים, וע"כ [ועל כן] רצה לשמוע מהרה"מ [הרב המגיד] דברי תורה, ושישאל אותו כל פליאותיו ואז ידע לבחון האמת עם מי. ויהי כאשר נכנס האיש להרב המגיד וקבל שלום ממנו אמר לו הרב: "תדע בני כי לא הרפואות שהדאקטורים נותנים מרפאים את החולה, כ"א [כי אם] הדאקטורים בעצמם מרפאים, כי לכל דאקטער יש מזל אחר והמה מלאכים הממונים על הרפואה, שהולך מלאך אחד עם כל דאקטער והמה מרפאים את האדם. והרפואות המה רק למראות העין ועם הדאקטער האחד גדול מכל הדאקטערים הולך עמו המלאך גדול מכל הדאקטערים ויפלא האיש מאד על דבריו באומרו: "הלא אנכי אינני דאקטער ולא בן דאקטער ומה הגיד לי." והיו הדברים בעיניו כמתעתע, ולא ידע מה לדין בהם. וישקול עוד הפעם הדברים בפלס שכלו, אולי היא ממש, ל משלים אבל לא היה יכול לכונו לעומק הענין וע"כ [ועל כן] נשאר בדעתו כי אין בו ממש. ופנה שכמו והלך מהרה"מ [מהרב המגיד] ונסע לעסקיו. ויתמהמה בדרך כמו ג' חדשים ואחרי כן נסע לביתו וישיב בבואו לביתו. ויהי בבואו לביתו נפל האיש למשכב, חלה מאד. ודרשו ברופאים ולא הועילו. ויהי האיש הולך וחסר יום יום. ויען כי היה האיש משועי העיר ומראשיה דאגו אחריו כל אנשי העיר מאד. והנה כולם איש איש אשר ידעו מדאקטער אחד הביא אותו אליו, אבל כולם לא הועילו לו כלל, והיה הולך וחסר מאד עד כי נכבד עליו חוליו וניטל ממנו כח הדיבור וראו שהוא גווע ממש וגעו כל העיר בבכיה ונעשה רעש גדול בעיני כל

מעשה כטורא מאדונינו האלקי רשכב"ה הרב הגדול ממעזריטש איד המשיך אליו הדאקטער גורדע עד שנעשה צדיק גדול זכותם יגן עלינו אמן:

איש אחד משועי ואציליו וילנא הבירא עבר דרך ממעזריטש לעסקו וכאשר שמע מכל העם מפליאים לו מאד גדולת הרב המגיד נתיישב בדעתו לילך ולתהות על קנקנו ועל כי היה האיש ההוא מופלג גדול בלימוד וירא שמים. אך לא נטה אחרי החסידים. וע"כ רצה לשמוע מהרה"מ דברי תורה ושישאל אותו כל פליאותיו ואז ידע לבחון האמת עם מי: ויהי כאשר נכנס האיש להרב המגיד וקבל שלום ממנו אמר לו הרב חרע בני כי לא הרפואות שהדאקטורים נותנים מרפאים את החולה, כ"א הדאקטורים בעצמם מרפאים, כי לכל דאקטער יש מזל אחר והמה מלאכים הממונים על הרפואה שהולך מלאך אחד עם כל דאקטער והמה מרפאים את האדם. והרפואות המה רק למראות העין ועם הדאקטער האחד גדול מכל הדאקטערים כולן עמו המלאך רפאל בעצמו לרפאות את החולה ויוצר לא דבר כה"מ עם האיש מאומה. ויפלא האיש מאד על דבריו באומרו: "הלא אנכי אינני דאקטער ולא בן דאקטער ומה הגיד לי." והיו הדברים בעיניו כמתעתע, ולא ידע מה לדין בהם. וישקול עוד הפעם הדברים בפלס שכלו, אולי היא ממש, ל משלים אבל לא היה יכול לכונו לעומק הענין וע"כ נשאר בדעתו כי אין בו ממש. ופנה שכמו והלך מהרה"מ ונסע לעסקיו. ויתמהמה בדרך כמו ג' חדשים ואחרי כן נסע לביתו וישיב בבואו לביתו. ויהי בבואו לביתו נפל האיש למשכב, חלה מאד. ודרשו ברופאים ולא הועילו. ויהי האיש הולך וחסר יום יום. ויען כי היה האיש משועי העיר ומראשיה דאגו אחריו כל אנשי העיר מאד. והנה כולם איש איש אשר ידעו מדאקטער אחד הביא אותו אליו, אבל כולם לא הועילו לו כלל, והיה הולך וחסר מאד עד כי נכבד עליו חוליו וניטל ממנו כח הדיבור וראו שהוא גווע ממש וגעו כל העיר בבכיה ונעשה רעש גדול בעיני כל

הדאקטער האחד גדול מכל הדאקטערים הולך עמו המלאך גדול מכל הדאקטערים ויפלא האיש מאד על דבריו באומרו: "הלא אנכי אינני דאקטער ולא בן דאקטער ומה הגיד לי." והיו הדברים בעיניו כמתעתע, ולא ידע מה לדין בהם. וישקול עוד הפעם הדברים בפלס שכלו, אולי היא ממש, ל משלים אבל לא היה יכול לכונו לעומק הענין וע"כ [ועל כן] נשאר בדעתו כי אין בו ממש. ופנה שכמו והלך מהרה"מ [מהרב המגיד] ונסע לעסקיו. ויתמהמה בדרך כמו ג' חדשים ואחרי כן נסע לביתו. ויהי בבואו לביתו נפל האיש למשכב, חלה מאד. ודרשו ברופאים ולא הועילו. ויהי האיש הולך וחסר יום יום. ויען כי היה האיש משועי העיר ומראשיה דאגו אחריו כל אנשי העיר מאד. והנה כולם איש איש אשר ידעו מדאקטער אחד הביא אותו אליו, אבל כולם לא הועילו לו כלל, והיה הולך וחסר מאד עד כי נכבד עליו חוליו וניטל ממנו כח הדיבור וראו שהוא גווע ממש וגעו כל העיר בבכיה ונעשה רעש גדול בעיני כל

[1] רבי דב גָּעַר ממזריטש המכונה "המגיד ממזריטש", 1710-1772 היה תלמידו של הבעש"ט ויורשו בהנהגת תנועת החסידות.

[2] רבי אהרן מאוסטרהא שנודע בשעתו כ"דאקטער גארדיא" - היה רופאו האישי של פרידריך הגדול, מלך פרוסיה, ובהשפעת המגיד ר' דב בער ממעזריטש שינה טעמו והפך לבעל תשובה, ולימים נחשב כאחד מדולי תלמידיו. ראו: <https://www.ivelt.com/forum/viewtopic.php?t=25776>

אנשי העיר. ואצל האיש ההוא נאספו כל אנשי העיר להיות בעת יציאת נשמתו ומחמת כי הבית לא הכילה את כל האנשים ע"כ [על כן] עמדו המון רב לפני ביתו בהרחוב:

העיר העיר ואלל האיש הכואב נחשפו כל אנשי העיר לכיות נעת
יבאת נשמתו ומהמת כי ביות לא הכילה את כל האנשים ע"כ
עמדו המון רב לפני ביות בדרחוב ;
יירי כעתהם נשמע רעש כי מלך פרייסאן בא לבאן ויחמסו
כל האנשים הנכזים פה כי המלך בא נשאר נדעחם
שלו הלו ולתחנק לפני שיחיר לסם שיקרואו את הדאקטער שלו
לחולה הולי יועיל לו כידוע כי עם כל מלך נוסע דאקטער ויחמסו
כל העם אל האכסניא של המלך ונקשו את שרי המלך כי יאמרו
למלך לאשר איש גדול ויקר מאנשי העיר חולה מאד וע"כ נחמסו
פה כל העם לבקש כי המלך יתן רשיון לדאקטער שלו לבקר את
החולה ויתן לסם המלך רשיון ויבקשו את הדאקטער ונתרצה להם
והחוקק נשאו אותו העם על כתפיהם עד כי הביאוהו אל בית
החולה ואתרו נכנסו כל אנשי העיר עד כי נחמלהם ביות מפס
לפני כי לא יכלו להכניס את' הפסל שיוכל הדאקטער לישיב עליו ;
יירי נדעחו הדאקטער את החולה והנה הוא גובס וירב מאד
עם אנשי העיר להם קראו אותו לאיש גובס האם אוכל להחיות
מחדם אמר להם הדאקטער ודא לא תאמרו מן ביות את מהמת מרביה
העם אשר ביות לא ביות יכול ליא לחקק עליו ליא החולה
האנשי העיר לא הכריחו ויחמסם כמו עשרם מינוטין ויראם
הדאקטער בפני החולה כי יש בו שיער לטוב מעט ואז קרב
אליו הדאקטער ויחמסו . ויחבול במחלתו ורעה כי יש עוד
קוים ויגרם הדאקטער את העם החולה למתן לא יכלו אותו
לחבר להם הנה הגבי רואה כעת כי עוד יש תקוה ויש על כהא
לכרוב ריעפע ויבנה לבית כדנאות לקבל את הריעפע והוא נשאר
על פתחו עד שיבא את הריעפע ויראה מה יפעל בו ויסי
ההגיעו אל החולה ויראה כי נעשה בו שינוי גדול לטוב ולרץ הוא
עתה לריעפע אחר ויחבוב ריעפע אחר וישלח לקחת את הריעפע'
הנני חבל אך יא יאא השלוח מחדם ביות ויביע הדאקטער אל
החולה והנה נשמה מחלתו מאוד לטוב ולרץ כע' לריעפע אחר
עק בחורו נס את זה השלוח ויחבוב ריעפע אחר ויתנו לשלוח
הגיעו אל החולה ראה כי המחלה הולכת ממנו רגע ויתפלא
מחדם הדאקטער מחד' ע"י יבונם הדאקטער לרצות להחיות
את זה השלוח כי יאמרו עליו כי איננו יודע איז רפואת
שליש ויבא בשלוח את המדיעטן והשליש ויקח הדאקטער מיד
ופקסו והדאקטער עומד ונפוצה מחלתו מאוד על החולה כי
ראם ולא שמע מעולם כאלם ויחמסם הדאקטער כעת

רצופה אצלו לראות בזה, אולי זאת מחלה חדשה אשר לא ידע מזה. אך כאשר ישב החולה על המיטה תפש את הדאקטער בידו ויאמר לו: "בבקשה ממך אדוני, התמהמה עוד מעט כי כן אמר לי רבי, כי עם הדאקטער הגדול הולך המלאך רפאל בעצמו וע"כ [ועל כן] יוכלו להיות כי יתרפא בלא סמי רפואות. ואנכי ראיתי כי עתה כן הוא כי ב"ה [ברך השם] נתרפאתי בלא שום סם וע"כ [ועל כן] יהיה נא מטובך להיות עוד מעט פה עד שאהיה בריא. אולם לגמרי כי מרגיש אני בנפשי מעת הכנסך בביתי עתה אשר בכל רגע אני שואף חיים חדשים ממש."

וכשמוע הדאקטער ממנו את כל דבריו ויתפלא מאוד ע"ז [על זה] וישקול הדברים בפלס שכלו כי היה חכם גדול מאוד, וישאל את החולה: "מי הוא רבך אשר הגיד כזאת?" ויספר לו האיש האמת: "אנכי נסעתי דרך עיר אחת מפולין, ושמה מכבר, כי גר שם רב אחד גדול וקדוש. אולם אני לא נתתי אוזן להשמוע [להשמועה] והלכתי בעצמי לתהות על קנקנו ותיכף כאשר נכנסתי מאמר הזה. ולא הבנתי ויהי בעיני כמתעתע. ועתה כאשר ראיתי אמר לי אותך נזכרתי על דבריו כי כן קרה לי וע"כ [ועל כן] נראה כי דבר אלקים אמת בפיו מראש ועד סוף." ויען לו הדאקטער: "רואה אני כדברך חכם גדול היא הרב שיכול זאת לידע." וירשום על גליון אחד שם העיר

לרשם אלנו לראות בזה חולי זאת ענהל חדש אשר לא ידע מזה אך כאשר ישב החולה על המיטה תפש את הדאקטער בידו ויאמר לו נבקשה ממך אדוני התמהמה עוד מעט כי כן אמר לי רבי כי עם הדאקטער הגדול הולך המלאך רפאל בעצמו וע"כ יוכלו להיות כי יתרפא בלא שום סם וע"כ יספיק נא מעטך להיות עוד מעט פה עד שאהיה בריא אולם לגמרי כי מרגיש אני בנפשי מעת הכנסך בביתי עתה אשר בכל רגע אני שואף חיים חדשים ממש :

ובשמוע

הדאקטער ממנו את כל דבריו ויתפלא מאוד ע"ז וישקול הדברים בפלס שכלו כי היה חכם גדול מאוד וישאל את החולה מי הוא רבך אשר הגיד כזאת ויספר לו האיש האמת אנכי נסעתי דרך עיר אחת מפולין ושמה מכבר כי גר שם רב אחד גדול וקדוש אולם אני לא נתתי אוזן להשמוע והלכתי בעצמי לתהות על קנקנו ותיכף כאשר נכנסתי מאמר כזה ולא הבנתי ויהי בעיני כמתעתע ועתה כאשר ראיתי אמר לי אותך נזכרתי על דבריו כי כן קרה לי וע"כ נראה כי דבר אלקים אמת בפיו מראש ועד סוף ויען לו הדאקטער רואה אני כדברך חכם גדול היא הרב שיכול זאת לידע וירשום על גליון אחד שם העיר ושם הרב ויכתוב רשעטין להחליט לא לגרש המחלה כי ראה כי נפסקה מאתו המחלה אך להחליטו ולהחזיקו נתן לו סמים ויתן הדאקטער להחליט חודש על אבר כגיד לו זה כמאמר ונפטר מאתו לשלום וסחולס כגידו לגמרי בעזרת השם יתברך ויהי אח"כ בריא וחזק יותר כמקדם מהלכו בעזרת השם :

והדאקטער

כזה נסע עם המלך לביתו אך הדברים אשר שמע מהחולה עשו רושם גדול בלבו כי הוא היה עברי ורק מאשר היה בעשירות גדול והיה רופא המלך לא שגר כלל דת יהודית מה גם כי היה מחומם מאוד בתאוות המשגל ולא היה נוסע שום נסיעה בלא ידידות רבות כי היה מוליך אתו נשים אהובות לו וע"כ חזק בלבו נוסע נוסע למקום הרב המגיד אך לא היה יכול לעזוב את המלך לבדו בלא דאקטער וע"כ תיכף כאשר בא לביתו נתן תודה לאדונו ויאמר לו כי הוא חולה ואינו יכול לעבוד עוד. ויקבל מכתב חפשי ויכין א"ע [את עצמו] לדרכו ויסע בצבים ובכרכרות הרבה ואת האהובות לקח אתו :

ושם הרב ויכתוב רשעטין להחולה לא לגרש המחלה כי ראה כי נפסקה מאתו החלאת, אך להחליטו ולהחזיקו נתן לו סמים. ויתן הדאקטער להחולה תודה על אשר הגיד לו זה המאמר ונפטר מאתו לשלום, והחולה הבריא לגמרי בעזרת השם יתברך והיה אח"כ [אחר כך] בריא וחזק יותר כמקדם מחלתו בעזרת השם יתברך :

והדאקטער הזה נסע עם המלך לביתו, אך הדברים אשר שמע מהחולה עשו רושם גדול בלבו כי הוא היה עברי ורק מאשר היה בעשירות גדול והיה רופא המלך לא שמר כלל דת יהודית, מה גם כי היה מחומם מאוד בתאוות המשגל ולא היה נוסע שום נסיעה בלא ידידות רבות כי היה מוליך אתו נשים אהובות לו וע"כ [ועל כן] כאשר עשו הדברים הנ"ל [הנזכרים לעיל] רושם חזק בלבו, נגמר בדעתו לנסוע למקום הרב המגיד. אך לא היה יכול לעזוב את המלך לבדו בלא דאקטער וע"כ [ועל כן] תיכף כאשר בא לביתו נתן תודה לאדונו ויאמר לו כי הוא חולה ואינו יכול לעבוד עוד. ויקבל מכתב חפשי ויכין א"ע [את עצמו] לדרכו ויסע בצבים ובכרכרות הרבה ואת האהובות לקח אתו :

ויהי כאשר אחז את דרכו לשלום ויחשוב דרכו מה הוא עושה. הנה הוא נוסע לצדיק כזה ומוליך אהובות זונות. אבל מאשר קשה לו להפריד מתאוה הזאת מאוד, שילח אותם אחת אחת מעל פניו, וכאשר היה קרוב למעזריטש נשאר גלמוד. אך קודם באו למעזריטש מכר גם את המרכבה עם הסוסים שלו כי יום היה נכנס בלבו לפרוש מעט מעט מתאוות, והבא לטהר מסייעין לו. וע"כ [ועל כן] נהפך הרבה בדרך לאיש אחר:

ובבואו למעזריטש וילך להרב המגיד. אמר לו הרב המגיד: "הרבה צפיתי עליך (כי היה חולה גדול) ועתה הנה אנכי ארפא אותך רפואות הנפש ואתה תרפא אותי רפואת הגוף." ונתעכב אצל הרה"מ [הרב המגיד] הרבה עד שנעשה צדיק גדול, כי היה חכם גדול ונשמה קדושה קודם, אך נפל בעמקי הקליפות ע"י [על ידי] התאוות כו' והרב המגיד הוציאו מעמקי הקליפות והושיבו ברום המעלות:

ושמעתי מהרב דחאטין כי פעם אחת נכנס הצדיק גארדע (שמו אינו ידוע לי כי בעולם נשמע שמו רק גארדי סתם) להרב המגיד עש"ק [ערב שבת קודש] קודם מנחה. והמגיד אמר 'הודו' שקודם מנחת ע"ש [ערב שבת]. ואמר הצדיק גארדע כי ראה מונח אותו בשני אמות באויר (כי היה שוכב תמיד כחולה). ועמד שם הצדיק הנ"ל [הנזכר לעיל] בעת אמירת 'הודו'

ויהי כאשר אחז את דרכו לבלום ויחשוב דרכו מה הוא עושה. הנה הוא נוסע לצדיק כזה ומוליך אהובות זונות. אבל מאשר קשה לו להפריד מתאוה הזאת מאוד, שילח אותם אחת אחת מעל פניו, וכאשר היה קרוב למעזריטש נשאר גלמוד. אך קודם באו למעזריטש מכר גם את המרכבה עם הסוסים שלו כי יום היה נכנס בלבו לפרוש מעט מעט מתאוות, והבא לטהר מסייעין לו. וע"כ נהפך הרבה בדרך לאיש אחר:

ובבואו למעזריטש וילך להרב המגיד אמר לו הרב המגיד הרבה צפיתי עליך (כי היה חולה גדול) ועתה הנה אנכי ארפא אותך רפואות הנפש ואתה תרפא אותי רפואת הגוף. ונתעכב אצל הרב"מ הרבה עד שנעשה צדיק גדול כי היה חכם גדול ונשמה קדושה קודם אך נפל בעמקי הקליפות ע"י התאוות כו' והרב המגיד הוציאו מעמקי הקליפות והושיבו ברום המעלות:

ושמעתי מהרב דחאטין כי פעם אחת נכנס הצדיק גארדע (שמו אינו ידוע לי כי בעולם נשמע שמו רק גארדי סתם) להרב המגיד עש"ק קודם מנחה והמגיד אמר 'הודו' שקודם מנחת ע"ש ואמר הצדיק גארדע כי ראה מונח אותו בשני אמות באויר (כי היה שוכב תמיד כחולה) ועמד שם הצדיק הנ"ל בעת אמירת שמו מהרב"מ כדרכו ובהגיע הרב"מ לשאוק כל אכל חתעב נפשו לא היה יכול עוד הצדיק לסבול מחמת גודל עריבוי נשימות ומחיקות וברחו מהחדר אחר שמו החיות כל אכל חתעב נפשו ואח"כ לא היה יכול שבוש שלימה להכניס לפיו כל מאכל כי קלט נפשו מאד באוכל עד שהיה יגיעה גדולה להס"מ אח"כ עד שהיה יכול הצדיק גארדי לאכול מעט ואמר הרב"מ כי הוא מולל שילא קודם ששמו ממנו ויגיע עד שצרי מוח כי אם היה שומע תיבוח אלו היה גווע ממש וכותם יעמוד לו ככל מילי דמיטב אמן:

ויעתה קורא נעים הן לבד להבין זאת ודע וראה כמה גדלה גח הצדיקים וכן הסגונים להקים מעפר דל ושחשבות הרימו לישב עם נדיבים עם נדיבי עמו כשי"ת יחיה בעזרינו שנשוב אליו בכל לב ונפש אמן:

ובדברי גדולת רבינו הרב המגיד הגדול אמרתי להעתיק את הסיפור אך שחוקר להנפש"ם מספר כש"ס וגם אגרת הכעש"ם סדפס בספר תולדות יעקב יוסף רא"ז ג"כ להעתיקה פה אף שכבר נדפסו כמה פעמים אולם הספרים הנ"ל אינם מצויים לכל ודעתי כי יחשבו הקורא כסם אמרתי לא אמצע טוב פסחשתוקקים וזכותם יעמוד לי ולזרעי ועכ"ל אמן ?

מהרה"מ [מהרב המגיד] כדרכו ובהגיע הרה"מ [הרב המגיד] לפסוק "כל אוכל תתעב נפשם" לא היה יכול עוד הצדיק לסבול מחמת גודל עריבוי [עריבות], נעימות ומתיקות, וברחו מהחדר אחר שמעו התיבות "כל אוכל תתעב נפשם" ואח"כ [ואחר כך] לא היה יכול שבוש שלימה להכניס לפיו כל מאכל כי קצה נפשי [נפשו] מאד באוכל עד שהיה יגיעה גדולה להס"מ [להרב המגיד] אח"כ [אחר זה], עד שהיה יכול הצדיק גארדי לאכול מעט ואמר הה"מ [הרב המגיד] כי הוא מוצלח שיצא קודם ששמע ממנו "ויגיעו] עד שערי מות", כי אם היה שומע תיבות אלו היה גווע ממש. זכותם יעמוד לנו בכל מילי דמיטב [מילים טובות] אמן:

ועתה קורא נעים תן לבך להבין זאת ודע וראה כמה גדלה כח הצדיקים וכח התשובה להקים מעפר דל ומאשפות הרימו לישב עם נדיבים עם נדיבי עמו. השי"ת [השם יתברך] יהיה בעזרינו שנשוב אליו בכל לב ונפש אמן:

ומדי דברי בגדולת רבינו הרב המגיד הגדול אמרתי להעתיק את הסיפור אך שנתקרב להבעש"ט מספר כש"ט [כתר שם טוב] וגם אגרת הבעש"ט הנדפס בספר "תולדות יעקב יוסף" ראיתי ג"כ [גם כן] להעתיקה פה אף שכבר נדפסו כמה פעמים אולם הספרים הנ"ל אינם מצויים לכל וידעתי כי יתענג הקורא בהם אמרתי לא אמצע טוב מהמשתוקקים וזכותם יעמוד לי ולזרעי ועכ"ל [ועל כל ישראל], אמן: